

Armie kosmiczne świata – nowy krok ku militaryzacji kosmosu?

Monika Poprawa

12.05.2022

Artykuł w skrócie:

- Rozwój nowoczesnych technologii umożliwił eksplorację kosmosu większej liczbie państw; w związku z trwającą walką o światową hegemonię, szczególnie widoczną w rywalizacji pomiędzy USA a Chinami, zauważa się tendencję do militaryzacji przestrzeni kosmicznej.
- Pierwszym państwem, które podjęło decyzję o reakcji na światowe wyzwania dla bezpieczeństwa i utworzyło armię kosmiczną, są Stany Zjednoczone.
- Działanie Stanów Zjednoczonych było iskrą do zbudowania podobnych zdolności operacyjnych lub ich rozwój przez inne państwa, m.in. Federację Rosyjską, Chińską Republikę Ludową, Republikę Francuską.

W związku z rozwojem nowoczesnych technologii oraz postępującym trendem światowych zbrojeń¹ można dostrzec rosnącą aktywność militarną państw w przestrzeni kosmicznej. Kosmos, jako jedna z wielu możliwych aren potencjalnego konfliktu, nabiera większego znaczenia dla coraz [większej liczby państw](#), w tym krajów rozwijających się².

Możliwości przestrzeni kosmicznej, tj. potencjalna dywersyfikacja źródeł dochodu krajowych gospodarek państw uczestniczących w wyścigu kosmicznym dzięki rozwojowi branży i kosmicznych podmiotów prywatnych, partnerstw publiczno-prywatnych w sferze wydobywania surowców naturalnych w kosmosie, możliwości tworzenia nowych komponentów i systemów wojskowych, a także budowa lub wzmocnienie tak *hard*, jak i *soft power* państwa, **skłaniają państwa do dalszej i pełniejszej eksploracji oraz eksploatacji odległych obszarów okołoziemskich wraz z ciałami niebieskimi**. Wspomniana eksploracja przestrzeni kosmicznej prowadzi do weryfikacji rozwiązań o charakterze obronnym, zarówno w celu wykreowania potencjalnych mechanizmów odstraszających działania wrogich państw przeciwko innym krajom, jak i rozwijania technologii militarnych, istotnych także z punktu widzenia [ziemskiej rywalizacji](#).

Militaryzacja przestrzeni kosmicznej jest procesem, który zapoczątkowało wystrzelenie na orbitę okołoziemską satelity Sputnik 1. Państwa w stosunkowo szybkim czasie poznały

---

¹ Raport Sztokholmskiego Instytutu Badań nad Pokojem, 2021, s. 1.

² P. Jaśkowiak, „Nie wystarczy obecność w kosmosie, potrzebna jest dominacja”. *Jak mocarstwa szykują się do gwiazdnych wojen*, tok.fm, <https://audycje.tokfm.pl/podcast/112690,-Nie-wystarczy-obecnosc-w-kosmosie-potrzebna-jest-dominacja-Jak-mocarstwa-szykuja-sie-do-gwiazdnych-wojen>, dostęp: 20.04.2022.

korzyści płynące z badania kosmosu. Do wspomnianych korzyści zalicza się m.in. rozwijanie zdolności wojskowych i wojskowych technologii, pozyskiwanie informacji za pomocą zdjęć satelitarnych, czy też odkrycie złóż kluczowych surowców mineralnych. Przepisy uchwalonego w 1967 roku „Układu o zasadach działalności państw w zakresie badań i użytkowania przestrzeni kosmicznej łącznie z Księżycem i innymi ciałami niebieskimi” (dalej: Traktat o przestrzeni kosmicznej lub Traktat kosmiczny) prowadzą jednak do realizacji partykularnych interesów państw, bez większego zaangażowania w globalną kosmiczną kooperację³. Traktat miał w zamiarach połączenie zimnowojennych potęg – Stanów Zjednoczonych oraz Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich – i zaproponowanie nowego kosmicznego ładu oraz ustanowienie jednakowych zasad dla wszystkich uczestników areny międzynarodowej.

Główne założenia Traktatu o przestrzeni kosmicznej

Powyższy dokument stanowił załączek formułującego się międzynarodowego prawa kosmicznego. Pomimo wad – przede wszystkim brak definicji przestrzeni kosmicznej – należy traktować to jako pozytywny impuls wspomagający dalszą współpracę ponad podziałami. W Układzie Państwa Strony zgodziły się, co następuje⁴:

- Na podstawie art. I Traktatu kosmicznego wszelka podjęta eksploracja i użytkowanie przestrzeni kosmicznej, włączając Księżyc i inne ciała niebieskie, wykonywane są dla dobra wszystkich zainteresowanych państw, niezależnie od poziomu rozwoju ekonomicznego, bądź naukowego i stanowią dorobek (provincję) całej ludzkości⁵.

---

³ A. Chen, *The Militarization of Space*, The General Assembly, <https://www.generalassembly.ca/archive/the-militarization-of-space>, dostęp: 22.04.2022

⁴ Układ o zasadach działalności państw w zakresie badań i użytkowania przestrzeni kosmicznej łącznie z Księżycem i innymi ciałami niebieskimi, sporządzony w Moskwie, Londynie i Waszyngtonie dnia 27 stycznia 1967 r., Dz.U. 1968 nr 14 poz. 82.

⁵ Koncepcja „the province of mankind” forsowana przez ZSRR i finalnie umieszczona w traktacie kosmicznym stanowi, że każdy naród ma nabyte prawa do wspólnych zasobów, oraz że powinny być one dzielone w sposób równy pomiędzy nimi. Ponadto koncepcja ta odnosi się do działań (eksploracja i użycie), natomiast zupełnie odmienne podejście przedstawiła dyplomacja amerykańska z propozycją „common heritage of mankind”. Ostatnie zostało wykorzystane później w tzw. Układzie księżycowym z 1979 roku. „The common heritage of mankind” odnosi się do materialnych obiektów. USA i administracja Reagana mocno lobbowała za tym konstruktem w myśl zasady „System kosmiczny każdego narodu jest jego narodową własnością”.

Za: I. J. Gabrynowicz, *The „Province” and „Heritage” of Mankind Reconsidered: A New Beginning*.

- Przestrzeń kosmiczna – włączając Księżyc i inne ciała niebieskie – nie jest przedmiotem narodowego zawłaszczenia i nie podlega terenom państw ani poprzez ogłoszenie suwerenności, ani okupacji lub w jakikolwiek inny sposób (art. II).
- Państwa Strony Układu powinny kontynuować aktywności eksploracji i wykorzystania przestrzeni kosmicznej w zgodzie z prawem międzynarodowym, łącznie z Kartą Narodów Zjednoczonych, tak w celu utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, jak i rozwoju współpracy i porozumienia ponadnarodowego (art. III).
- Państwa Strony zobowiązują się do nieumieszczenia na orbicie okołoziemskiej żadnych obiektów przenoszących broń jądrową lub innej broni masowego rażenia, instalacji takowych broni na innych ciałach niebieskich lub w przestrzeni kosmicznej w żaden inny sposób (art. IV).
- Strony Traktatu uznają astronautów za wysłanników ludzkości i zobowiązują się do udzielenia wszelkiej niezbędnej pomocy w sytuacji wypadku, niebezpieczeństwa lub wymuszonego lądowania na terytorium innego państwa, lub na morzu pełnym. Po wylądowaniu, astronautom należy zapewnić bezpieczny i niezwłoczny powrót do Państwa rejestracji statku kosmicznego. Podczas prowadzonych działań w przestrzeni kosmicznej przez astronautów danego kraju, wszystkie Państwa Strony – niezależnie od posiadanego przez astronautów obywatelstwa – są zobowiązane do udzielenia im pomocy we wszelki możliwy sposób. Ponadto każda ze Stron powinna natychmiast poinformować pozostałych sygnatariuszy lub Sekretarza Generalnego ONZ o wszystkich odkrytych zjawiskach mających miejsce w przestrzeni kosmicznej, a które mogą stanowić niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia astronautów (art. V).
- Państwa ponoszą odpowiedzialność międzynarodową tak za podejmowane aktywności w przestrzeni kosmicznej – niezależnie czy zostają one przeprowadzone przez instytucje rządowe, czy pozarządowe – jak również za zgodność tychże poczynań z omawianym Traktatem. Ponadto działalność pozarządowej osoby prawnej wymaga autoryzacji i nadzoru ze strony danego Państwa Układu. Jeśli ów aktywność prowadzi organizacja międzynarodowa, odpowiedzialność za przestrzeganie porozumienia ponosi zarówno ten podmiot, jak i Państwa Strony Traktatu, będące jej członkami (art. VI).
- Każda strona Traktatu, która wypuszcza lub stara się o wysłanie obiektu w przestrzeń kosmiczną, lub z terytorium którego taki obiekt zostaje wysłany, odpowiedzialna jest przed społecznością międzynarodową za potencjalnie wyrządzone zniszczenia tak na Ziemi, jak

- i w przestrzeni kosmicznej lub powietrznej innego Państwa Strony, lub znajdujących się na jego terenie osób fizycznych i prawnych (art. VII).
- Państwo, z którego terytorium wysłany został obiekt, zachowuje nad nim oraz członkami załogi jurysdykcję i kontrolę zarówno w przestrzeni kosmicznej, jak i na danym ciele niebieskim (art. VIII).
  - W eksploracji i użytkowaniu przestrzeni kosmicznej Strony Traktatu powinny kierować się zasadą współpracy i wzajemnej pomocy, a działalność swą prowadzić z uwzględnieniem interesów wszystkich innych państw, oraz prowadzić badania nad kosmosem w taki sposób, by uniknąć nie tylko zanieczyszczenia tejże przestrzeni, ale i niekorzystnych zmian w środowisku ziemskim. Jeżeli którakolwiek ze stron Traktatu przypuszcza, że aktywność innego państwa bądź jego obywateli może stanowić zakłócenie działalności w przestrzeni kosmicznej innych państw – dotyczy to w szczególności kwestii pokojowego prowadzenia badań i użytkowania kosmosu – zobowiązuje się ono do podjęcia konsultacji na poziomie międzynarodowym (art. IX).
  - W związku z promocją międzynarodowej współpracy w eksploracji kosmosu – zgodnie z wypisanymi założeniami Traktatu – Państwa Strony na równej zasadzie obowiązane są do rozpatrywania próśb innych państw w kwestii udzielenia im możliwości obserwowania lotu obiektów kosmicznych wypuszczonych przez te państwa (art. X).
  - W celu rozwijania i popierania międzynarodowej współpracy w pokojowym użytkowaniu przestrzeni kosmicznej państwa zgadzają się na udzielanie Sekretarzowi Generalnemu ONZ, opinii publicznej i międzynarodowej społeczności naukowych informacji, o charakterze, miejscu, przebiegu i wynikach tej działalności (art. XI).
  - Wszystkie stacje, instalacje, sprzęt, pojazdy kosmiczne na Księżycu i innych ciałach niebieskich powinny być dostępne, na zasadzie wzajemności dla przedstawicieli innych Państw Stron (art. XII).
  - Postanowienia omawianego Układu mają zastosowanie do Państw Stron porozumienia, niezależnie czy działalność kosmiczną prowadzi jedno państwo Traktatu, czy też we współpracy z innymi państwami lub organizacją międzynarodową (art. XIII).

Tzw. Układ kosmiczny wprowadził elementy stabilizacji w obszarze przestrzeni kosmicznej, ograniczając obawy USA oraz sojuszników przed ewentualnym radzieckim atakiem nuklearnym przeprowadzonym z kosmosu. Co więcej, również podpisany Traktat wpłynął

pozytywnie na bezpieczeństwo podmiotów należących do Ruchu Państw Niezaangażowanych⁶, zmniejszając prawdopodobieństwo zagrożenia pochodzącego zarówno ze strony satelitów radzieckich, jak i amerykańskich. W podpisanej umowie międzynarodowej nie została jednak sformułowana kluczowa definicja, dokładnie określająca istotę oraz zakres przestrzeni kosmicznej. **Regulacje te powstawały na podstawie rozwiązań krajowych, którym początek dała polityka Stanów Zjednoczonych.** USA skupiły się na własnej, narodowej strategii kosmicznej, zakładającej wzmocnienie bezpieczeństwa własnego państwa i jego utrzymanie jako globalnego hegemonu kosmicznego, uzyskiwanie ekonomicznych i naukowych korzyści wynikających z eksploracji kosmosu, czy też rozbudowanie prywatnego sektora inwestycyjnego z obszaru przemysłu kosmicznego. **Na podstawie przyjętego przez Waszyngton programu kosmicznego inne państwa opracowały swoje rozwiązania, tworząc *de facto* zwyczaj międzynarodowy i oddolnie kształtując globalną politykę kosmiczną⁷.**

Próba militaryzacji kosmosu na przykładzie USA, Chin, Francji i Rosji

Warto wskazać kolejny istotny fakt – omawiana umowa międzynarodowa nie zakazała broni konwencjonalnej, co oznacza, że tak długo, jak państwa nie zamierzają umieszczać w przestrzeni kosmicznej broni masowego rażenia, inne aktywności militarne w kosmosie nie pogwałcają postanowień traktatowych. Takie podejście implikuje dosyć elastyczne interpretacje międzynarodowego prawa kosmicznego. Przeciwdziałanie obecności wojskowej technologii w przestrzeni kosmicznej również nie należy do łatwych zadań. Należy tutaj pamiętać o właściwościach tejże technologii, a więc jej cywilno-militarnego charakteru.

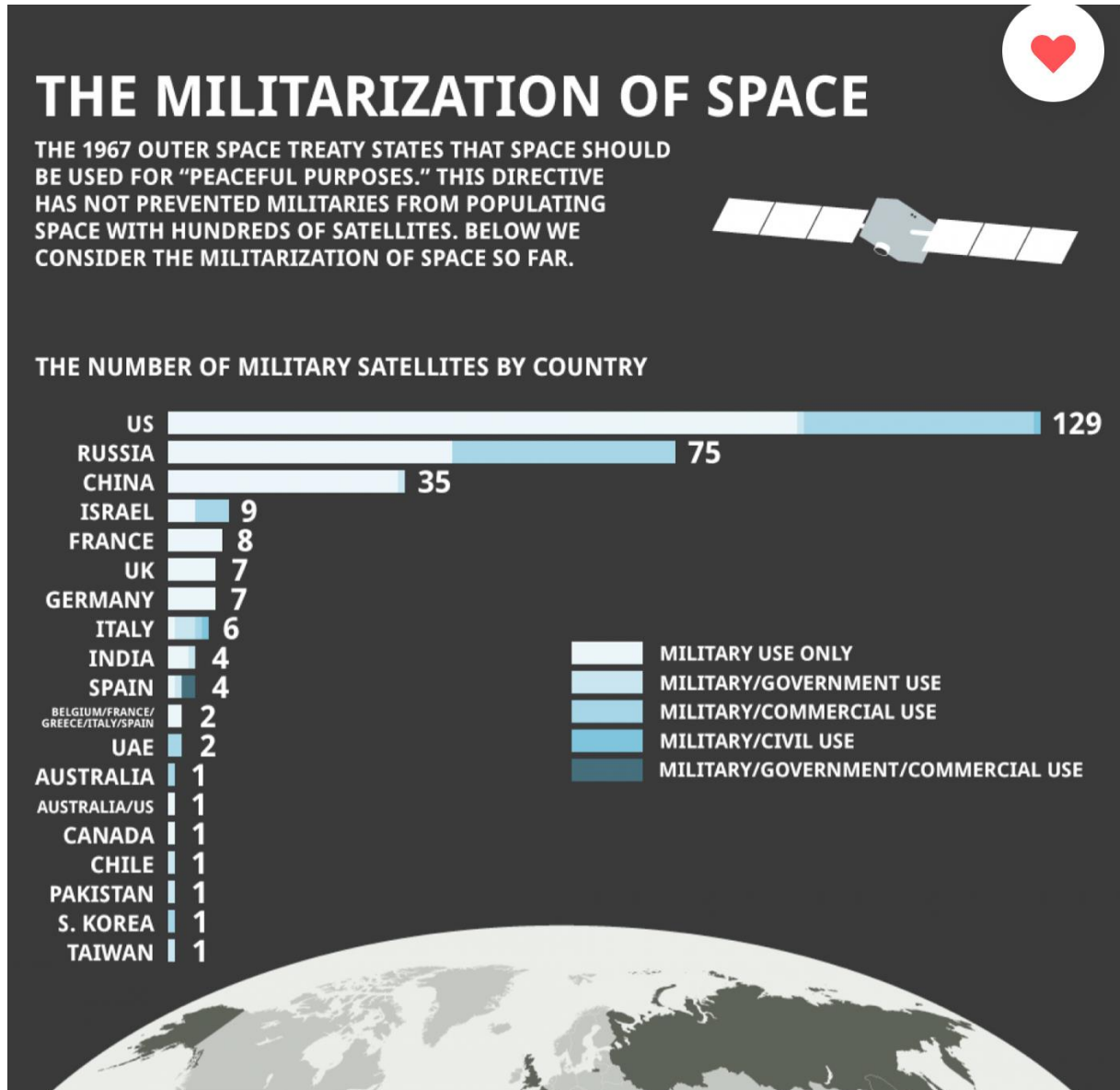
Poniższa infografika obrazuje ilość obecnej w kosmosie technologii wojskowej. Wśród trzech państw, które w przestrzeni kosmicznej umieściły najwięcej satelitów m.in. w celach militarnych, znajdują się światowe mocarstwa – Stany Zjednoczone, Federacja Rosyjska, Chińska Republika Ludowa. Swoją obecność zaznaczają również państwa europejskie,

---

⁶ Ruch Państw Niezaangażowanych skupiał państwa niezwiązane formalnie z żadnym z bloków polityczno-militarnych. Proklamowany 1955 roku podczas konferencji w Bandungu, w której uczestniczyło 29 przywódców niepodległych państw Afryki i Azji oraz 5 ruchów wyzwoleniczych, był wyrazem aspiracji politycznych państw z tzw. Trzeciego Świata, uzyskujących niepodległość, a także potwierdzeniem ich suwerenności oraz uzyskania wpływu na kształtowanie stosunków międzynarodowych, jako pozostająca poza głównym nurtem rywalizacji Wschód-Zachód, zachowująca niezależność „trzecia siła”. Za: encyklopedia PWN.

⁷ E. E. Weeks, *Outer Space Development, International Relations and Space Law: A Method for Elucidating Seeds*, Cambridge Scholars Publishing, June 2012, s. 59.

Francja, Hiszpania, Wielka Brytania, Niemcy, Włochy. Próba militaryzacji kosmosu także jest zauważalna przez pojedyncze państwa Ameryki Południowej, Azji czy Bliskiego Wschodu.

Źródło: *The Militarization of Space, So Far*, Open Canada,
<https://opencanada.org/the-militarization-of-space-so-far/>

W przypadku Stanów Zjednoczonych większość z umieszczonych na orbicie satelitów (129) posiada zadania stricte wojskowe, inaczej, niż w porównaniu do sprzętu rosyjskiego, gdzie – co przedstawiono na infografice – występuje bardziej zbilansowany podział wykorzystania satelitów (militarny/militarno-komercyjny). Chińska Republika Ludowa i liczba wojskowych

instalacji utwierdza natomiast w przekonaniu o postępującej militaryzacji przestrzeni kosmicznej.

Coraz śmielsze i aktywniejsze działania państw rywalizujących o wpływy bądź rywalizujących z USA o światową hegemonię nad przestrzenią kosmiczną, skutkowały utworzeniem wyspecjalizowanej jednostki armii kosmicznej – *United States Space Force*⁸.

Siły *United States Space Force* są odpowiedzialne za organizowanie, szkolenie oraz wyposażenie tzw. kosmicznych aniołów/opiekunów podczas wykonywania przez nich globalnych kosmicznych operacji, uatrakcyjniając sposób prowadzenia rywalizacji oraz oferując decydom możliwość osiągnięcia narodowych, wojskowych celów poprzez rozwój nowoczesnych sił zbrojnych.

Symbol kosmicznej jednostki USA

Do zadań *United States Space Force* należą:

- osiągnięcie przez USA dominacji w przestrzeni kosmicznej;
- budowa świadomości i możliwości wykorzystania kosmosu w celach gospodarczych, militarnych oraz cywilnych;
- prowadzenie operacji ofensywnych i defensywnych w przestrzeni kosmicznej;

---

⁸ Oficjalna strona internetowa *US Space Force*: <https://www.spaceforce.mil>.

- udzielanie wsparcia dla innych operacji w kosmosie, w tym w wykrywaniu wystrzelonych rakiet dalekiego zasięgu oraz w ochronie antyrakietowej.

Amerykański oddział kosmiczny od 20 grudnia 2019 roku pozostaje niezależną jednostką Sił Zbrojnych USA, podlegającą departamentowi Sił Powietrznych, odpowiadających przed amerykańskim Departamentem Obrony. Ponadto – na mocy ustawy o armii kosmicznej – *United States Space Force* posiadają własne obowiązki oraz funkcje, do których należą zapewnienie USA swobody, szybkości reakcji i trwałości działań w kosmosie oraz poza nim, a także ochrona amerykańskich interesów w przestrzeni kosmicznej, odstraszenie potencjalnej agresji i przeprowadzanie kosmicznych operacji zarówno o charakterze badawczym, czy ratowniczym (m.in. pomoc rodzimym astronautom), jak i reagowanie na wrogie incydenty w przestrzeni kosmicznej. Stany Zjednoczone to jedyne państwo, w którym armia kosmiczna posiada całkowitą niezależność, analogicznie do sił morskich, czy też lądowych.

W 2015 roku Chińska Republika Ludowa powołała do życia oddział strategicznego wsparcia wojskowego, podejmującego działania w zakresie przestrzeni kosmicznej, cyberprzestrzeni oraz w przypadku wojny elektronicznej (ang. *electronic warfare*)⁹. Powołanie tej jednostki nastąpiło wraz ze wdrożeniem reform chińskiej armii, obejmujących swym zakresem strukturę jednostki wojskowej z jej hierarchią, system kontroli, czy system operacyjny¹⁰.

Rzecznik chińskiego Ministerstwa Obrony Narodowej Colonel Yang Yujun określił utworzoną jednostkę wojskową, *The People's Liberation Army Strategic Support Force*, strategicznym wsparciem w formie nowego rodzaju sił zbrojnych, zapewniających bezpieczeństwo narodowe Państwa Środka. Jednostka została utworzona w celu funkcjonalnej integracji różnych rodzajów sił zbrojnych. Co więcej, ów kosmiczna armia ma za zadanie stać się swoistym parasolem informacyjnym, integrującym informacje zbierane z działań prowadzonych przez chińską specjalną jednostkę wojskową na lądzie, morzu, w powietrzu, a także przy operacjach od ich rozpoczęcia do zakończenia.

---

⁹ Wojna elektroniczna – aktywności obejmujące manipulację, analizę, atak nieprzyjaciela w sferze elektronicznej. Więcej w D. E. Gordon *A New Definition Of Electronic Warfare*, *Electronic Warfare*, 1981.

¹⁰ Oficjalna strona *China National Space Administration*:

<http://www.cnsa.gov.cn/english/n6465645/n6465648/c6813088/content.html>.

Chińska armia kosmiczna posiada dwie główne misje: strategiczne wsparcie informacyjne oraz budowa kosmicznych zdolności w zakresie komunikacji, łączności i nawigacji, pozycjonowania, wywiadu, ochrony infrastruktury wojskowej.

Emblemat chińskiej jednostki kosmicznej

Kolejnym państwem posiadającym dowództwo kosmiczne jest [Francja](#). Dokładnie 11 września 2019 roku utworzono jednostkę kosmiczną, funkcjonującą w ramach Sił Powietrznych Republiki Francuskiej. Republika Francuska na wzór amerykańskiej armii kosmicznej zamierza wyodrębnić ze swojej struktury bezpieczeństwa wojska kosmiczne, tworząc zintegrowaną jednostkę powietrzno-kosmiczną (fr. *l'armée de l'Air et de l'Espace*)¹¹. W podobny sposób swoją armię zmieniła także Islamska Republika Iranu.

W Federacji Rosyjskiej w 2015 roku powołano kosmiczne rosyjskie siły zbrojne, działające w ramach rosyjskich sił powietrznych. Kosmiczna armia Rosji odpowiedzialna jest za dostrzeżenie potencjalnego zagrożenia w przestrzeni kosmicznej oraz powietrznej i budowie suwerenności powietrzno-kosmicznej Rosji¹².

---

¹¹ M. Delaporte, *Allies, Global, Space: ASTERX 2021: French Space Forces Reach For Higher 'Orbit'*, Breaking Defense, <https://breakingdefense.com/2021/04/asterx-2021-french-space-forces-reach-for-higher-orbit/>, dostęp: 24.04.2022.

¹² Główna strona rosyjskich kosmicznych sił zbrojnych: <https://eng.mil.ru/en/structure/forces/cosmic.htm>.

Symbol rosyjskich sił kosmicznych

Podsumowanie

Omówione główne siły kosmiczne, działające w kooperacji z innymi siłami zbrojnymi, pokazują ogólną tendencję do powoływania jednostek prowadzących działania w sferze kosmicznej, oraz do postępującej militaryzacji kosmosu. Wzmoczona aktywność państw w omawianej przestrzeni i próby jej zawłaszczenia przez wskazane państwa prowadzą do coraz śmielszych prób militaryzacji kosmosu. Najlepszym tego przykładem wciąż pozostaje – oprócz formowania nowego typu wojsk – [broń antysatelitarna](#) (ang. *anti-satellite weapon*), czyli każdy obiekt lub proces umożliwiający bądź mający na celu zniszczenie, uszkodzenie satelity w taki sposób, by go zdezaktywować, oraz by nie spełniał przewidzianych funkcji¹³.

Rekomendacje dla NATO:

- Należy kontynuować realizację nowego kierunku w polityce bezpieczeństwa, uwzględniając nową politykę kosmiczną, zauważenie narastające działania w sferze pozaziemskiej i kosmiczny wyścig mocarstw.
- NATO powinno prowadzić działania w kierunku wzmocnienia armii kosmicznych państw sojuszniczych poprzez ich finansowanie i udzielanie wsparcia w zakresie ich rozwoju technologicznego.

---

¹³ R. Kopeć, *Broń antysatelitarna. U progu drugiego etapu militaryzacji kosmosu*, „Politeja”, t. 53, nr 2, s. 51.

- Państwa członkowskie NATO posiadające zdolności operacyjne w kosmosie powinny podjąć współpracę z tymi Sojusznikami, którzy dopiero podejmują się zadania utworzenia odpowiednich struktur.
- Na arenie międzynarodowej należy szerzej podjąć i prowadzić dialog w celu zminimalizowania procederu militaryzacji przestrzeni kosmicznej oraz stworzenia zasad dotyczących dopuszczalnej technologii umieszczanej na orbitach okołozemskich.

O AUTORCE

Monika Poprawa. Absolwentka studiów licencjackich na kierunku stosunki międzynarodowe na Uniwersytecie Warszawskim oraz studiów magisterskich na tym samym kierunku na specjalności: Bezpieczeństwo i Studia Strategiczne. Moje zainteresowania związane są z obszarem technologii kosmicznych (głównie problematyki militaryzacji i komercjalizacji, czy także rywalizacji państw w przestrzeni kosmicznej). Ponadto interesuję się również cyberterroryzmem, terroryzmem, współczesnymi konfliktami zbrojnymi i bezpieczeństwem energetycznym.

JEŻELI DOCENIASZ NASZĄ PRACĘ, DOŁĄCZ DO GRONA NASZYCH DARCZYŃCÓW!

Z otrzymanych funduszy sfinansujemy powstanie kolejnych publikacji.

Możliwość wsparcia to bezpośrednia wpłata na konto Instytutu Nowej Europy: 95 2530 0008
2090 1053 7214 0001 tytułem: „darowizna na cele statutowe”.